

Paul Dobrescu

Lumea cu două viteze
Puterile emergente și țările dezvoltate

Prefață de Acad. Mircea Malița

Redactor: Lucian Pricop
Coperta: Cristian Lupeanu
Tehnoredactor: Olga Machin

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
Editurii Comunicare.ro, 2013.

SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice
Strada Povernei 6, București
Tel./fax: 021 313 58 95
E-mail: difuzare@comunicare.ro
www.editura.comunicare.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dobrescu, Paul

Lumea cu două viteze / Paul Dobrescu; pref.: Mircea Malița. – București:
Comunicare.ro, 2013

ISBN 978-973-711-457-0

I. Malița, Mircea (pref.)

32.01:913(100)

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Acad. Mircea Malița) / 7
În căutarea unei inovații de sistem / 15
Visul american nu ar trebui demonizat / 27
Secolul XXI nu va mai fi american. Va fi măcar unul occidental? / 35
Disperare, cinism sau măsură economică miraculoasă / 44
Puterea fără aură – La suprafața și în adâncurile unei măsurii financiare / 49
Semnalul Schengen. Încă un pas spre o realitate tristă: „România orfană” / 59
În timp și în contratimp cu istoria / 68
Dorul Europei de Kohl și Mitterrand / 76
Capitalism contra capitalism – FMI-zarea Europei / 86
Refacere economică și recesiune umană / 97
„California de la antipozi” – Redesenări ale hărții geopolitice în zona pacifică / 105
Salvăm băncile, nu țările. Sau Uniunea? / 113
O lume bolnavă sau doar ipocrită? / 121
Deodată, Europa vorbește germana / 129

Finanțele – în slujba economiei, nu a propriei bunăstări /	138
Rolul „periferiei” în viața Uniunii Europene /	147
Drumul euro – de la vaccin la virus /	155
Bomba care ticăie în inima Europei /	168
„Pax Germanica” amânată (I) /	177
Pax Germanica (II) /	186
Lumea cu două viteze /	195

ÎN CĂUTAREA UNEI INOVAȚII DE SISTEM

„Inovație” și „inovație tehnologică” sunt două concepte care au început să fie considerate intersanjabile. Este absolută nevoie să atragem atenția asupra rolului *inovației sociale*, cel puțin din două puncte de vedere. În primul rând, inovația socială reprezintă adevăratul cadru în care *inovația tehnologică* se dezvoltă și se valorifică. Apoi, în sens larg, fără structuri sociale permissive, fără un climat deschis, inovația de orice fel nu poate apărea decât în suferință. Iată de ce am găsit că este important să vorbim despre inovația socială și, cu deosebire, despre o ipostază fundamentală a sa, inovația de sistem, cea care creează perspectiva dezvoltării de ansamblu a societății.

Peter Drucker avea dreptate să sublinieze importanța specială a inovației sociale în epoca modernă:

Puține inovații tehnice pot intra în competiție, în termeni de impact, cu inovații sociale, precum ziarul sau sistemul de asigurări. Spitalul în forma sa modernă, ca

inovație socială a Epocii Luminilor din secolul al XVIII-lea, a avut un impact mai mare asupra sistemului de sănătate decât multe progrese tehnice în medicina propriu-zisă. (Drucker, 1985/2007, p. 29)

Dacă vom examina mai îndeaproape lucrurile, vom descoperi că inovația socială reprezintă adevărata explicație a diferenței în performanță a societăților (înțelesurile inovației sociale sunt diverse, de la instituțiile moderne, precum spitalul, universitatea sau bursa de mărfuri, până la mari idei, inovații în guvernare sau în modele de dezvoltare). Nu este vorba de a face neapărat ierarhii, ci de a preciza că, de câte ori avem de-a face cu un proces de înflorire a inovației tehnologice, vom descoperi că el a fost precedat fie de o inovație de sistem, fie de o perioadă de mare deschidere socială.

Există din acest punct de vedere un exemplu cu valoare de pildă. Când Japonia a început procesul de modernizare, în partea a doua a secolului al XIX-lea, ea a fost confruntată cu o alegere specială și a luat o anumită decizie, instructivă nu numai pentru istoria acestei țări. Liderii de atunci ai Japoniei și-au dat seama că nu se pot concentra în același timp asupra inovației sociale și a celei tehnologice. Așa că, au acceptat să imite sau să importe produse tehnice și să facă din inovația socială o adevărată prioritate. Reconstrucția instituțională a Japoniei a fost încoronarea acestui proces, care a însemnat modernizarea universităților și spitalelor, a băncilor și sistemelor de asigurări etc. Evoluția economică de mai târziu a țării nu poate fi explicată în afara acestei modernizări sociale masive și autentice.

În zorii secolului al XIX-lea, Marea Britanie nu era mai avansată, tehnologic vorbind, decât alte țări contemporane ei. Fiecare dintre acestea ar fi putut valorifica achizițiile tehnologice de până atunci ale omenirii (moara cu apă care funcționase la Roma, o formă a motorului cu aburi care fusese utilizată în Alexandria, ca să nu mai vorbim de descoperirile făcute de-a lungul timpului în China), unindu-le într-un flux și un proces de anvergură pe care îl numim azi „Revoluția Industrială”. Cum am putea explica faptul că Revoluția Industrială a luat naștere în Marea Britanie? Mulți autori vorbesc de perioada de stabilitate politică și socială pe care a cunoscut-o Marea Britanie după revoluția condusă de Cromwell. Este o realizare specială, care a reprezentat un gen de fundal istoric, de pat germinativ pentru tot ceea ce a urmat. Adevărata explicație pentru explozia de inovații tehnologice care a urmat a fost reprezentată de instituirea drepturilor de proprietate, care, prin urmările și emulația generată, poate fi considerată o inovație de sistem. Acest instrument a stimulat inițiativa, spiritul antreprenorial și dorința de a deveni bogat nu prin furt, acțiuni distructive sau speculative, ci prin muncă încordată și activitate productivă (Baumol, 2004). Mai presus de toate, drepturile de proprietate au stimulat inițiativa și dorința unei clase în afirmare de a folosi tehnologia, de a o valorifica în efortul de deveni mai bogată, mai prosperă. Combinația dintre stabilitatea socială și drepturile de proprietate au creat cadrul pentru *boom*-ul tehnologic și au modelat o nouă atitudine, în absența căreia nu ne-am putea explica nici

realizările Marii Britanii, nici acea atmosferă de febrilitate și de încredere care însoțește perioada de afirmare modernă a acestei națiuni.

În ultimele decenii ale secolului trecut, socialismul real se afla, indiscutabil, în blocaj. După invadarea Cehoslovaciei de către armatele fostei URSS și ale altor țări membre ale Tratatului de la Varșovia, în 1968, apărea din ce în ce mai clar că „socialismul își epuizase posibilitățile de progres”. Momentul acesta special din 1968 a fost „citat” îndeobște prin lentilele agresiunii – evident, reale. El trebuie „recitat” însă și dintr-o altă perspectivă. „Primăvara de la Praga” reprezenta și un strigăt disperat de reformare a sistemului. Nu este suficient ca un mesaj să fie rostit; este nevoie și de o pregătire anume a publicului de a descifra înțelesul adânc al respectivului mesaj. Care, atunci, nu a existat, cel puțin la nivelul *leadership*-ului țărilor din estul european. Curios lucru, mesajul a fost receptat și descifrat pe alt continent, în Asia, mai precis în China. La 10 ani de la înăbușirea mișcării de reformare a sistemului inițiată în Cehoslovacia, China s-a hotărât să revoluționeze acest sistem. Cum? Modificându-i fundamental dogma (în termenii de astăzi putem vorbi despre o inovație de sistem). Dogma socialismului era reprezentată de unitatea indestructibilă dintre sistemul social și baza sa economică, adică proprietatea socialistă. Ortodoxismul comunist nu accepta alt tip de proprietate. Liderii chinezi au schimbat dogma și au convenit că proprietatea privată poate coexista cu socialismul. Apoi, au implementat politici care să stimuleze noul tip de proprietate. Tot ceea ce a urmat

este legat de această inovație fundamentală. Puterea de astăzi a țării, ritmul în care a evoluat, rapiditatea transformărilor economice și sociale, cu încoronarea lor, noua poziție geopolitică a Chinei, sunt organic legate de regândirea sistemului inițiată în 1978.

Ar mai trebui menționat faptul că modificarea dogmei socialismului a condus la rezultate impresionante și pentru că procesul de aplicare a fost ghidat de o strategie graduală și hrănit de un pragmatism care i-a conferit consistență și atractivitate. Nu întrăm acum în amănuntele acestui proces, care face obiectul unor analize de mare valoare. Am menționa în acest context analiza comparativă pe care o întreprinde Stiglitz cu privire la tranziția din Rusia și cea din China (Stiglitz, 2003). Un singur lucru am dori să relevăm: amploarea proceselor pe care le-a declanșat inovația de sistem operată în China ne obligă să nu o mai tratăm doar ca pe o simplă inovație socială. Să nu uităm că astăzi China a depășit Germania ca primă exportatoare a lumii, că deține cele mai mari rezerve valutare de pe glob, că, anul trecut, când statele dezvoltate ale lumii au stagnat ori au cunoscut contracții economice importante, China a înregistrat un ritm de dezvoltare de 8%. Inovația lansată în 1978, combinată cu strategia chibzuită de aplicare au generat procese de o asemenea anvergură, încât putem spune că ceea ce se întâmplă astăzi în China are trăsăturile unui adevărat experiment istoric.

Îndeobște, suntem tentați să considerăm inovația de sistem ca un răspuns la o acumulare de probleme interne, ca o deschidere care conferă perspectivă